

účastnicím česko-ruských symposií i genologicky koncipovaných mezinárodních konferencí. Snad v tom lze spatřovat i jistou návaznost na dávnou tradici moravsko-slovanských kulturních vztahů, kdysi tak živých v dobách Mladé Moravy, ale i v polovině 20. století, kdy v Brně studoval v aspirantuře u prof. F. Wollmana Anton Popovič, zakladatel moderní sémioticky koncipované slovenské translologie.

Danuše Kšicová

„SVĚTOPOLÁK“ Z GUATEMALY

Michał Kopczyk: *Arkadia i apokalipsa. Refleksja nad kulturą w pisarstwie Andrzeja Bobkowskiego.* „Śląsk” Wydawnictwo Naukowe, Katowice – Warszawa 2003, 166 s.

Kopczykova monografie přináší pokus charakterizovat vybraný motiv v literárním odkazu polského exilového spisovatele Andrzeje Bobkowského (1916–1961), autora krátkých próz, esejů a mimořádně cenných deníkových záznamů vzniklých ve Francii v průběhu druhé světové války, které nazval *Szkice piórkiem*. V úvodu autor přiblížil Bobkowského kosmopolitní orientaci prostřednictvím krátkého životopisu a nastíněním vývoje recepce jeho díla. A nutno připomenout, že životopisné údaje jsou u Bobkowského víc než výmluvné – narodil se v rakouském Wiener Neustadtu, žil mj. ve Vilniusu a Varšavě, v roce 1939 odešel do Francie, kde se angažoval v odbojovém hnutí a konečně v roce 1948 zakotvil ve středoamerické Guatemale, když se předtím nemohl smířit se životem v Evropě pokořené dvěma totalitními systémy. Bobkowski se také nikdy nepovažoval za spisovatele, naopak neustále a často i demonstrativně dával najevo svoji nelibost vůči tradiční podobě spisovatele–intelektuála. V úvodu Kopczykovy knihy dostal prostor i přehled a roztřídění dosavadních poznatků o Bobkowského tvorbě, přičemž nejvíce pozornosti autor věnoval nejrůznějším komentářům literárních kvalit jeho memoárů.

V kapitole „*La douce France*“, *czyli upadek mitu* („La douce France“ čili konec mýtu) Kopczyk prezentuje úvahy o následcích, které měla pro vytváření Bobkowského názorů na kulturu jeho bezprostřední účast v ozbrojených silách a, jak sám zdůrazňoval, morální porážka Francie. Jedním z výsledků této zkušenosti byla pro Andrzeje Bobkowského víra, že tyto události byly zřetelným symptomem vleklého krizového stavu, který postihl kulturní vzorec reprezentovaný Francií. Analýza Bobkowského soudů o francouzské kultuře, příčinách a příznacích její krize, je pak předmětem zájmu autora v kapitole „*Czyżby Francja była religią?*“ („Že by byla Francie náboženstvím?“).

Následující kapitola „*Koniec tej wojny [...] nie zatłwi niczego...*“ („Konec té války... nic nevyřeší...“) se věnuje analýze Bobkowského kritických diagnóz týkajících se kulturní a politické situace západního světa po skončení druhé světové války. Středem zájmu jsou také autorovy úvahy o kulturních specifikách některých národů – především Němců a Rusů – jejich místě v evropském kulturním prostoru a o jejich podílu na krizi dosavadního systému hodnot.

Zvláštní kapitola *Zmierzch Europy* (Soumrak Evropy) odráží Bobkowského pohledy a názory na samotnou podstatu fenoménu zvaného kultura a na soudobé podmínky, v nichž se vyvíjí evropské kulturní dědictví. Autor také rozebírá další dílčí problematiku – zhodnocení vlivů na Bobkowského reflexe o kultuře, které vyplynuly ze spisovatelova setkání tváří v tvář s nefalšovanou americkou realitou.

Poslední kapitolu *Andrzej Bobkowski i Polacy* (Andrzej Bobkowski a Poláci) věnoval Kopczyk Bobkowského úvahám o charakteru a genezi polské kultury a jejímu místu v rámci kultury evropské. Problematika Bobkowského národní identity dostala konečnou podobu a jeho úsilí se zaměřilo na osvobození se od zábran, které, podle jeho mínění, pramení z toho, že člověk patří k jistému národnímu kulturnímu modelu.

V závěru monografie autor usiloval o vystižení významu duchovního odkazu Andrzeje Bobkowského, v Polsku stále ještě ne plně doceněného, především pak té jeho části, která se vztahuje k široce pojímané reflexi kultury. Jak M. Kopczyk napsal: *Představil model kultury, který však*

zůstal nerealizován. Snad proto, že byl ve své podstatě utopický. (s. 154) Vyzdvihl však skutečnost, že Bobkowski si dokázal vytvořit vlastní, v mnoha ohledech velmi originální světový názor, který nebyl opakováním ani adaptací žádného z předchozích.

Michal Przybylski

